

HUTOVO BLATO

Jugoistočno od Gabele, niže mjesta Čapljine u zapadnoj Hercegovini, u nizini rijeke Neretve odnosno njene pritoke Krupe, a na nadmorskoj visini od 2—6 metara prostire se područje Hutova. Hutovo Blato je ustvari jedna kriptodepresija koja je nastala poniranjem jadranske obale u širinu i ona je i tektonski, kao što je to i hidrografski u najtijesnijoj vezi sa deltom Neretve. Vodena površina Hutovog Blata iznosi 3.773 ha, dok cjelokupno područje rijeke Krupe iznosi 6.582 ha, podvodno je i samo na južnom dijelu Hutova Blata, na podnožju brda, ima nešto obrađive zemlje.

Hutovo Blato se gotovo nikada ne smrzne. Zimi je voda za 1—1.5 m viša od najnižeg ljetnog vodostaja. Dubina vode u jezerima i virovima različita je — od 1 metra u Deranskom jezeru pa do oko 17 m u Jelimu. Temperatura vode se kreće od 10 do 15°C, ali i ona prilično varira. Providnost vode je velika, a boja manje više mrka uslijed huminskih kiselina.

Područje Hutova Blata razdijeljeno je poluostrvom Ostrovo i ostrvima Drinjavicom, Karatokom i Glavicom, te grebenom Gnjilište na dva dijela od jugoistoka prema sjevero-zapadu na Gornje ili Deransko i na Donje ili Svitavsko Blato.

Gornje Blato ima površinu od 2.130 ha i obuhvata Deransko Blato i Deransko jezero, a zatim Jelim, Radanovac, Orah, Drijen, te na zapadu Škrka jezero.

Donje Blato, koje je manje, čine Svitavsko Blato i Svitavsko jezero. Voda iz ovoga Blata odlazi rijekom Maticom, a cijela je dolina ispunjena mnogobrojnim izvorima. Ovi izvori kao Kuplje, Ljubača, Desilo, Ževilje, Trstenik kao i dr. nalaze se duž obale.

Matica je oko 1 km toka-duga, prosječne dubine oko 3,5 m, a ulijeva se u Krupu. Krupa pak izlazi iz Deranskog jezera, a utiče u Neretvu niže sela Dračeva. Krupa je široka oko 12—15 m, sporoga toka, dubina joj je od 2—9 m, pri ušću mutna, a inače tamno zelena. Važno je naglasiti da Krupa utiče u Neretvu normalno, ako je vodostaj Neretve normalan. Čim Neretva nadođe ona potisne Krupu sve do njenoga ishodišta — Deranskog jezera. To potiskivanje bude tako jako da Krupa nazad teče mnogo brže nego kada teče u Neretvu.

Cijelo Hutovo Blato obraslo je gustim šašom, a tu i tamo iz vode, izuzev jezera, proviruje po koja gola vrba. Po vodi u velikom broju plivaju otoci šaša »plivajući busevi« — potprištine. Između ovih otoka šaši nalaze se gola mjesta bez šaši. Kada voda nadođe ona poplavi gotovo svu šaš.

Močvare pak koje su pokrivene šašom ili travom i koje se, za vrijeme niskoga vodostaja, iskorištavaju kao ispasišta stoke, zauzimaju prostor od 32.050 ha.

Hutovo Blato je jedan vrlo interesantan i svakako nedovoljno ispitan ribolovni objekt. Ono je sa svojim jezerima i poplavljenim površinama obraslim gustim i visokim šašem, a sa blagom mediteranskom klimom stjecište ogromnog mnoštva ptica močvarica. Osobito u mjesecima seobe ptica, od novembra do marta mjeseca, na stotine hiljada raznih ptica močvarica dolazi na Hutovo Blato.

Za nas je ovdje interesantno i zanimljivo Hutovo Blato u ribarskom pogledu.

Hutovo Blato obiluje velikim brojem raznovrsnih riba, otprilike oko 35 raznih vrsta, od kojih se najviše ulovi, prema dosadašnjim nedovoljno provjerenim podacima slijedeće vrste:

šaran (Cyprinus carpio)	oko 15—20 vagona
jegulja (Aguilla Auguilla)	5 "
Gera-širun (Rutilus rutilio)	8 "
Crvenperki-goljavaca (Scardinius Erythrophthalmus)	7 "
škobalj-podust (Chondrostoma Knori)	4 "
Cipal crni (Mugil capito)	2 "
Cipal žuti (Mugil aureatus)	1 "
list-kalkan (Pleuronectes)	1 "

a zatim manje količine svalova, linjaka, klenova, lubina pa čak nešto pastrmke i mladice.

Dosada se je, a i sada se ribolov u Hutovu Blatu vrši na vrlo primitivan način u jazovima, jarugama i kladovima.

Interesantni su ti jazovi i onome tko ih nije vidio teško ih je predstaviti. Jazovi su od pletera koji se kao ljesa najprije oplete na suhu, jer je lakše raditi, a onda se taj pleter-ljesa kao neka vrsta ograde, stavlja u vodu u šančeve koji se već ranije (uzduž dubljih mjesta obalom rijeke Krupe i odvodne vode iz Svitavskog jezera — Matice gdje su obale niske) iskopaju i u ove prelaze (šančeve, hendeke) riba ulazi i tu se hvata. Ustvari riba se hvata u porade koje se stavljaju između ljesa. Porade su bubnjevi ispleteni od špage.

I u jarugama se, za lov ribe, podižu jazovi. Ako su pak jaruge plitke onda se u njima riba hvata u vrške koje su manje i koje se pletu od košaračke vrbe.

Kladovi su mali jazovi.

Osim ovoga ribolov u Hutovu Blatu, osobito na jegulju a i na šarana vrši se parangalima kao i ostvama koje imaju 8—12 zubaca, a rijetko više. Sa ostvama se riba tuče danju a i noću uz pomoć svijetla (ferala) bilo gaženjem po vodi bilo iz čamca (trupe). Ovaj način ribolova sa ostvama je štetan i treba ga svakako zabraniti, što će biti i učinjeno.

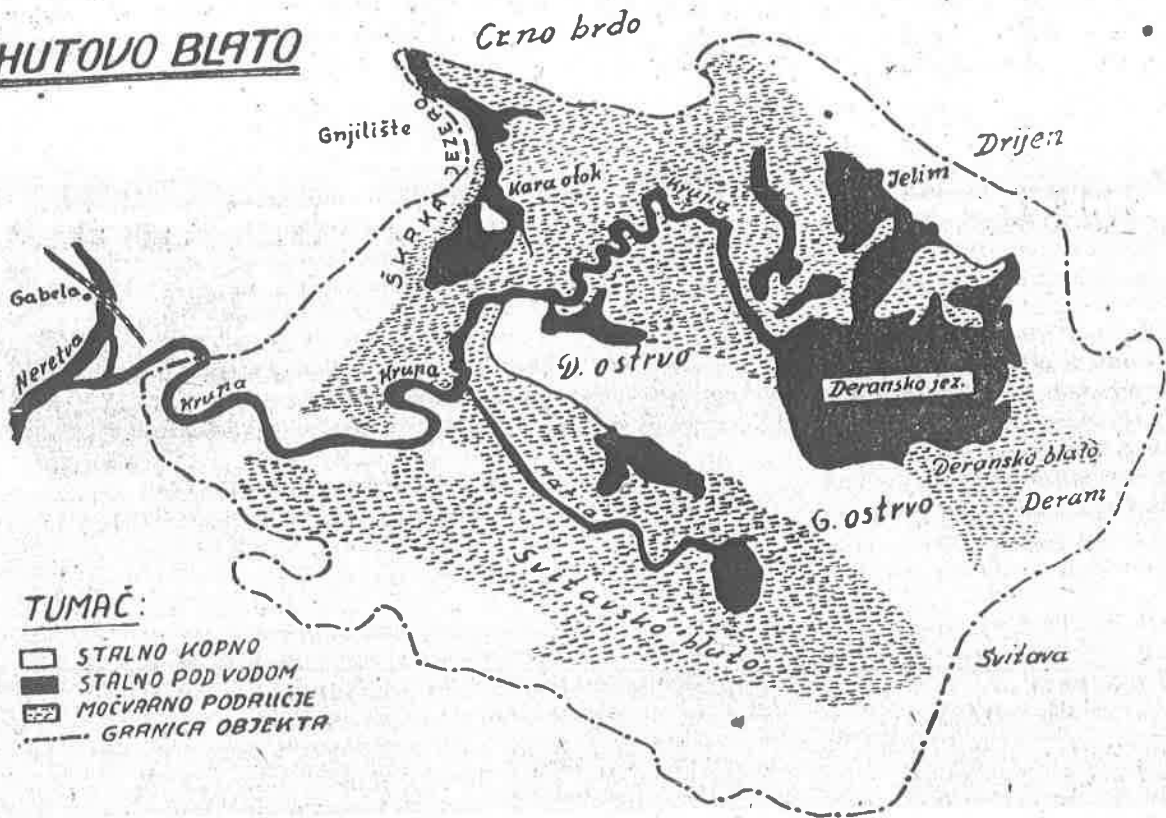
Prema dosadašnjim podacima otkupa ribe, a i prema podacima koji su se mogli dobiti od ribara

sa Hutova, količina ribe u Hutovu Blatu je u opadanju, jer se jezera jako zamuljuju pa je vode sve manje, a i jazovi, jaruge te kladovi se ne čiste već su i oni uveliko zamuljeni, i zato svake godine propada velika količina šaranske mladi koja se ne može povući u jezero, kada voda opadne. Opadanje šaranskog mlada neminovno dovodi do opadanja broja odraslih šarana odnosno smanjenja ukupne količine ribe, jer je šaran najbrojnija riba u Hutovu Blatu

na Hutovom Blatu uz respektovanje svih uzgojnih mjera u ribarstvu.

Da se pri seljačkim radnim zadrugama oforme posebne ribarske brigade ili grupe koje bi se isključivo bavile ribarstvom. — Ribarska brigada ili grupa SRZ-a treba da bude sastavljena od ljudi koji su skloni i vični ribarenju i to bi moralo biti njihovo jedino zaduženje u zadrugi, kao što je slučaj i sa brigadama i grupama SRZ-a koje rade na pr. poslove ratarstva ili stočarstva — znači ribar-

HUTOVO BLATO

Dosada se na više načina pokušalo riješiti problem ribolova. Prije rata pojedini ribari iz okolnih sela oko Hutova Blata, Višića, Čeljeva, Dračeva, Prebilovaca, Gnjilišta i Derana bili su vlasnici jazova, jaruga i kladova i oni su uhvaćenu ribu prodavali na tržištima Čapljine, Mostara, Sarajeva pa čak i Užica. Vlast nad jazovima i dr. bazirala se je na izvjesnim uknjiženim pravima i ona se je prenosila sa koljena na koljeno, te tko je bio na boljem položaju taj je ulovio i više ribe. Prema dobivenim podacima na samoj rijeci Krupi bilo je oko 70 jazova, a broj ribara iznosio je oko 200.

Po oslobođenju, da bi se Hutovo bolje i pravilnije eksploatiralo, pokušalo se je osnivanje ribarskog poduzeća, ribarske zadruge i korištenjem ribolova preko S. R. zadruga.

Postoje sada prema mišljenju jedne komisije koja je nedavno pregledala terene Hutova Blata, dvije mogućnosti što boljeg i unosnijeg ribarenja

ska brigada ili grupa SRZ-a morala bi biti specijalizovana. Ulovljenu ribu zadruga bi prodavala na obližnjem ili daljnjem tržištu, bilo svježju, osušenu ili usoljenu, a nagrađivanje ribara provodilo bi se po sistemu privrednog računa. Onim pak članovima SRZ-a na koje ne glasi ribarska dozvola treba strogo zabraniti svaki ribolov, jer ako ne bi jedni te isti ljudi lovili stalno, onda oni ne bi ni imali interesa da čiste i održavaju uredno jazove i dr., oni se ne bi svojski brinuli o unapređenju ribarstva i racionalnom korištenju kako ribolovnih objekata tako i alata, što bi opet sve dovodilo do poskupljenja ulova ribe i uginuća ogromne količine šaranskog mlada, kao što je to do sada bio slučaj.

SRZ iskorištavale bi ribolov na Hutovu Blatu na temelju ugovora zaključenog sa organom koji upravlja ribarstvom na Blatu. U ugovoru bi bezuvjetno morala stajati klauzula da se SRZ-a obavezuje uredno držati jazove, jaruge i kladove, što se ima kontrolirati svaka tri mjeseca, a naročito

u početku proljeća prije nego što se šaran počne da se mrijesti. Ovim ugovorom bi se utvrdila i obaveza ugovarajućih strana. Naknadu za ustupljeno pravo ribarenja plaćale bi SRZ-e organu koji bude upravljao ribarstvom na Hutovom Blatu i ta naknada treba da bude realna, jer ako bi se ribolov prepustio pojedincima onda bi se moglo od približno 200 ribara ubrati 1,200.000, do 2,000.000 dinara.

Da se ribarenje propusti pojedincima, ukoliko SRZ-e ne bi primile predložene odredbe ugovora, pojedinci-ribari uplaćivali bi određenu taksu potpisujući također ugovor i obavezu da će dodjeljene im jaruge, jazove i kladove držati u urednom stanju i da će provoditi uzgojne mjere u cilju una-

pređenja ribarstva, što bi pomenuti organ na Hutovom Blatu strogo kontrolirao.

Sasvim je prirodno da se SRZ-e, kao i pojedinci, moraju pobrinuti da nabave potreban ribarski pribor u prvom redu mreže, kako bi se i na Hutovom Blatu prišlo modernijem načinu ribolova. Do nabavke mreža trebalo bi odmah prići podizanju kulture košaračke vrbe radi dobivanja materijala za pravljenje ljesa za jazove i za vrške, jer ih ribari sa Hutova moraju dosta skupo plaćati.

Nadamo se, da će, ako se poboljšaju uzgojne mjere i bude pravilnije eksploatiralo, Hutovo Blato postati jedan uzoran i dobar ribolovni objekt.

Ing. M. Aganović

RIBARSKO GAZDINSTVO »BEOGRAD« REZULTATI NJEGOVOG RADA

Ribarsko gazdinstvo »Beograd« iskorišćava veliki, ali siromašni deo Dunava i Save. Od ušća reke Tise do ušća rečice Dobre i od ušća Drine do ušća Save u Dunav ima dosta kilometara toka dveju naših najvećih reka. No riblje bogatstvo danas nije tako veliko, ni iz daleka onoliko, koliko je bilo pre izgradnje odbranbenih nasipa u Vojvodini. Na celom ovom području ima samo nekoliko dobrih ribolovnih područja kao ona kod Belegiša, Beograda, Banatske Palanke, Kupinova i dr. čije riblje bogatstvo može da se nazove srednjim. Ostali deo je ispod srednjeg, a naročito tok reke Save.

Ukupni plan ulova ribe u 1951. god. ispunjen je sa 88%. Mestimično on je podbačen, kao što je na mestima znatno prebačen. Gornji deo Dunava od Beograda do ušća Tise najviše je podbacio plan. Njegov podbačaj od 33% tako je veliki, da je povukao podbačaj celoga gazdinstva. Sava je prebacila plan sa 102%. Srednji deo Dunava je dao ribe za 115% preko plana, a donji deo od Smedereva do Ban. Palanke podbacio je plan, ali samo za 13%. Ribari iz okolice Beograda imali su vrlo dobar ulov te su plan prebacili sa 137%.

Treba istaći da je bilo brigada koje su velikim zalaganjem uspele da postignu lepe rezultate, što im je donelo dobre prihode. Od 26 brigada državnog sektora, koliko ih je radilo preko cele godine, plan je premašilo njih 10. no to je premašenje naročito značajno kod brigada iz Banatske Palanke koje iznosi 173%. Ovdje je istovremeno postignut najveći ulov po planu brigade koji je do sada dostignut na vodama rib. gazd. »Beograd«. Ali i brigada iz Sremskih Boljevaca na Savi ne izostaje od one iz Ban. Palanke. Njen plan je prebačen sa 164%, a svaki pojedinac je ulovio po oko 1500 kgr. ribe, što predstavlja lep rekord za reku Savu. Posle ove dve brigade dolazi čitava grupa brigada koje su plan premaćile sa preko 130%.

Interesantno je uporediti ulov 1951 godine sa ulovom iz ranijih godina. Iako se proizvodni planovi ovoga gazdinstva redovno podbacuju, ipak iz ovog upoređivanja vidi se nagli napredak ribolova državnog sektora. Treba napomenuti da je ovo gazdinstvo pri osnivanju imalo samo nešto kancelarijskog inventara, bez ijednog ribarskog alata, bez ijednog čamca. Već 1948. godine gazdinstvo je dobilo skroman proizvodni plan, ali i on je ostvaren samo sa 53000 kgr. odnosno sa 58%.

Sledeće 1950 godine plan se povećao za oko 74%, ali se i broj ribara povećava za 92%. Međutim godišnji ulov iznosi 141500 kgr. ili 148% od prošlogodišnjeg, što pokazuje skoro trostruko povećanje ulova. No i pored ovako velikog ulova plan se nije ostvario. Podbačaj je

istina manji nego prethodne godine, ali još uvek iznosi 31%. Prošle 1951 godine plan se ponova povećava i sada sa 57% od onog iz 1950 g. Međutim broj ribara se sada povećava tako malo da je to beznačajno (0,04%). I pored skoro istog broja ribara plan se ove godine ostvaruje bolje nego prethodne. Ulovljeno je ukupno 245200 kgr. ribe što iznosi za 73% bolji ulov sa istim brojem ribara, nego prethodne godine.

Ukratko rečeno ako prestavimo plan ulova u 1949 godini sa 100 onda je on u 1950 g. bio 196, a u 1951 g. se penje na 307,7. Broj ribara ne raste u istoj razmeri. Ako njega u 1949 g. prestavimo sa 100, on u 1950 g. iznosi 192, ali u 1951. on iznosi samo 199,6. Kao što se vidi planeri su povećavali plan ulova u znatnoj količini, ali nisu u istoj razmeri povećavali radnu snagu koja treba taj ulov da ostvari. Iz toga izlazi da je stvarno iz godine u godinu povećavana norma ulova. Na drugoj strani ulov se peo još u većoj razmeri nego što je plan povećavan. Ako ulov u 1949 g. označimo sa 100 onda je on u 1950 g. bio 267, a u 1951 g. se penje čak na 462,9. Sve ove brojke nesumnjivo pokazuju da je ribolov državnog sektora znatno napredovao, iako plan nijedne godine nije ostvaren.

Razlozi za ovako veliki napredak državnog sektora ribarstva su raznoliki, ali se uglavnom svode na poboljšanje uslova rada na otvorenim vodama uopšte i na primenjivanje sve boljih i boljih oblika organizacije. Mora se naglasiti da je u 1949 godini važan razlog za slab lov bio nedostatak u ribarskim alatima, plovilima i ostaloj opremi. Sledeće godine ovo se stanje znatno popravilo, ali još uvek nije bilo zadovoljavajuće. U prošlogoj godini alata je bilo količinski dovoljno, ali kvalitativno on još uvek nije odgovarao.

Nepoverenje ribara u državni sektor bilo je takođe jedan od razloga u prvo vreme, da je lov ribe bio dosta slab. Posljednje godine ovaj razlog potpuno otpada, jer gazdinstvo ima dovoljno radne snage, iako još uvek tu i tamo pojedinci pokušavaju da stvore zabunu i unesu pometnju među članove brigada.

Glavni razlozi napredovanja u proizvodnji leže u boljoj organizaciji rada. U 1949 god. ribar je radio za mesečnu platu. On je istina bio zadužen normom, ali protiv ljudi koji nisu ispunjavali norme, nisu preduzimanе nikakve represalije. U 1950 g. ovaj sistem se poboljšao time što je obaveza čvršće postavljena. Sa druge strane sprovedena je efikasnija kontrola, tako da je norma stvarno bolje ispunjavana. Tek 1951 god. pronalazi se pravilan put. Radnički savet preduzeća rešava